

Bioforsk Rapport

Bioforsk Report

Vol. 7 Nr. 155 2012

Skjøtselsplan for kystlynghei

Reløya, Lurøy kommune, Nordland

Maja S. Kvalvik¹, Thomas H. Carlsen¹, Marit Dyrhaug² & Annette Bär¹

¹ Bioforsk Nord Tjøtta

² Norsk Landbruksrådgivning Helgeland

Tittel/Title:

Skjøtselsplan for kystlynghei – Reløya, Lurøy kommune, Nordland

Forfatter(e)/Author(s):

Maja S. Kvalvik, Thomas H. Carlsen, Marit Dyrhaug & Annette Bär

<i>Dato/Date:</i> 28.11.2012	<i>Tilgjengelighet/Availability:</i> Åpen	<i>Prosjekt nr./Project No.:</i> 420217	<i>Saksnr./Archive No.:</i> 2012/462
<i>Rapport nr./Report No.:</i> 7 (155) 2012	<i>ISBN-nr./ISBN-no:</i> 978-82-17-01007-4	<i>Antall sider/Number of pages:</i> 20	<i>Antall vedlegg/Number of appendices:</i> 4

<i>Oppdragsgiver/Employer:</i> Fylkesmannen i Nordland, Miljøvernavdelinga	<i>Kontaktperson/Contact person:</i> Ingvild Gabrielsen og Kjell Eivind Madsen
---	---

<i>Stikkord/Keywords:</i> Kulturlandskap, kystlynghei, Reløya, skjøtsel	<i>Fagområde/Field of work:</i> Arktisk landbruk og utmark
--	---

Sammendrag:

Denne skjøtselsplanen presenterer kystlynghei på Reløya på oppdrag fra grunneier og Fylkesmannen i Nordland. Skjøtselsplanen baserer seg på kartlegging av vegetasjon knyttet til kystlyngheiene. Planen anbefaler tiltak for restaurering og skjøtsel av kystlyngheiene på Reløya i form av fortsatt sauebeite og testing av sviing på avgrensede områder.

<i>Land/Country:</i>	Norge
<i>Fylke/County:</i>	Nordland
<i>Kommune/Municipality:</i>	Lurøy kommune
<i>Sted/Lokalitet:</i>	Reløya

Godkjent / Approved

Prosjektleder / Project leader

Håkon Sund, avdelingsleder

Annette Bär, forsker

Forord

Denne rapporten beskriver skjøtelsesplan i samsvar med Faggrunnlag for kystlynghei (Direktoratet for naturforvaltning 2012). Arbeidet er utført på oppdrag fra grunneier Håvard Johann Reløy og Fylkesmannen i Nordland. Planen for Reløya er en av flere skjøtelsesplaner som beskriver driften for samme beitebruker/grunneier, i lag med skjøtelsesplaner for Nordsolvær (Kvalvik et al. 2012) og Spjutøya (Kvalvik & Bär 2012). Disse skjøtelsesplanene må ses i sammenheng for å få en komplett oversikt over drifta.

Skjøtelsesplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av kystlynghei på Reløya. Generell del (A) er hentet ut fra faggrunnlag for kystlynghei, som angir en mal og retningslinjer for kystlyngheier i Norge generelt, og er således ikke forfattet av undertegnede for denne plan. Verdisettingen er definert etter DN Håndbok 13 (Direktoratet for naturforvaltning 2007), og faktaark for kystlynghei utformet av John Bjarne Jordal (Jordal 2012). På Reløya finnes områder der lyngsviing er anbefalt, og disse arealer er beskrevet i skjøtelsesplanen og skal ses sammen med retningslinjer for sviing som er vedlagt. Da området ikke har blitt svidd før/i nyere tid må man samle erfaring i de første årene og en sviplan med kart er derfor ikke tatt med i denne skjøtelsesplan.

Takk til beitebruker og Fylkesmannen i Nordland for godt samarbeid og for verdifull informasjon til prosjektet.

Tjøtta, 19.11.2012

Maja S. Kvalvik
Bioforsk Nord Tjøtta

Innhold

A. Generell del - kystlynghei	4
Ulike utforminger av kystlynghei	4
Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle kystlyngheier	5
B. Spesiell del: Sør-Reløya, Lille og Store Lyngøya - kystlynghei	8
SØKBARE EGENSKAPER	8
OMRÅDEBESKRIVELSE	8
B. Spesiell del: Reløya - strandeng	11
SØKBARE EGENSKAPER	11
OMRÅDEBESKRIVELSE	11
B. Spesiell del: Reløya - naturbeitemark	13
SØKBARE EGENSKAPER	13
OMRÅDEBESKRIVELSE	13
C. Skjøtelsplan	16
Kilder	19
Vedlegg	20

A. Generell del - kystlynghei

Kystlynghei er en flere tusen år gammel naturtype som er dominert av røsslyng. Den ble skapt i de ytterste, oseaniske strøkene langs Norges kyst der klimaet er så mildt at småfe kan gå ute hele året eller det meste av året. Om sommeren beitet også storfe i lyngheia og lyng ble slått til vinterfôr. For å skape godt beitegrunnlag ble lyngheiene brent slik at det oppsto en mosaikk av gras- og urtevegetasjon (på nysvidde arealer) og lyngvegetasjon. Røsslyng er en eviggrønn dvergbusk som beites hele året, men er viktigst som fôrplante om seinhøsten og vinteren. Grasvegetasjonen er først og fremst vår- og sommerbeite, men særlig starr kan også spille en viktig rolle vinterstid. Selv om det er mange trekk i driftsmåten som er relativt ensartet, varierer både bruken og utformingen av kystlyngheia fra sør til nord og fra øst til vest.

Kystlyngheiene har spilt en viktig rolle i ressursutnyttelsen langs kysten og utgjorde tidligere ca. 2 % av landarealet i Norge. De strakk seg fra Lofoten til Kristiansand (eller muligens Grimstad). Også på noen få øyer i ytre Oslofjorden finnes det noe lynghei, bl.a. på Hvaler i Østfold. Lyngheidriften har gått sterkt tilbake i løpet av 1900-tallet. Når driften reduseres eller opphører, gror lyngheiene igjen. Også skogplanting, gjødsling, oppdyrking, nedbygging og nitrogennedfall utgjør trusler mot gjenværende arealer, og kystlynghei er nå en sterkt truet naturtype (Artsdatabanken 2011). Tradisjonell drift med helårsbeiting og lyngsviing er en forutsetning for opprettholdelse av kystlynghei.

Kystlyngheiene er egentlig ikke bare en naturtype, men en landskapstype som utgjøres av åpne arealer med en blanding av heivegetasjon, myr, havstrand, eng og knauser. Det norske kystlyngheilandskapet utgjør en del av et større lyngheilandskap som finnes langs atlantehavskysten helt ned til Portugal. Også i resten av det europeiske kystlyngheiområdet er lyngheia på sterk tilbakegang. Norge har verdens nordligst kystlyngheier og dermed et spesielt forvaltningsansvar for dem. Brann, beite og økologisk variasjon (fuktighet, pH) gir til sammen et stort mangfold av økologiske nisjer i lyngheisystemet, som igjen gir rom for en rekke arter og økolyter spesielt tilpasset bestemte deler av lyngheisyklusen. Selv om lynghei generelt regnes som et relativt sett artsfattig økosystem, er det totale biologiske mangfoldet knyttet til hele lyngheisyklusen betydelig. Som i de fleste andre semi-naturlige økosystemer øker også artsmangfoldet med kalkinnholdet i jorda (pH), spesielt de skjøtselsavhengige artene.

Ulike utforminger av kystlynghei

Kunnskapen om variasjonen i kystlyngheivegetasjonen er under utvikling. Det nyeste systemet for beskrivelse av variasjonen i norsk natur, Naturtyper i Norge (NiN), deler på grunnlag av vannmetning og kalkinnhold inn kystlynghei i seks grunntyper: kalkkysthei, intermedial kysthei og kalkfattig kysthei (dvs. tørrheier) samt kalkfuktigkysthei, intermedial fuktigkysthei og kalkfattig kystfuktigkysthei (dvs. fuktigheier). (www.naturtyper.artsdatabanken.no)

I tillegg til røsslyng er bl.a. blåbær, tyttebær, krekling, smyle, kornstarr, tepperot og skrubbeær vanlige arter i norske kystlyngheier. Fuktigheier skiller seg fra tørrheier ved et framtrædende innslag av fuktigkrevende arter og myrarter som klokkeling, klokkebær, rome og bjønnskjøgg. Nybrent kystlynghei med lyng i pionerfasen inneholder en del urter og gras, mens gammel lynghei (30-50 år) ofte er meget artsfattig og har et velutviklet mosedekke.

I det følgende gis det en kort beskrivelse av karakteristiske trekk for kystlynghei i sør, vest og nord. For å ivareta det biologiske mangfoldet er det viktig å ivareta lyngheier som representerer variasjonen langs hele kysten i tillegg til variasjonen i fuktighet og kalkinnhold.

Det meste av kystlyngheiene i sør er relativt tørr kystlynghei, fukthei er sjeldnere. I de sørlige heiene forekommer klokkesøte langs kysten fra Lindesnes til Stavanger. I sørhellende lyngheier på litt næringsrik grunn kan man finne en del andre urter som blodstorkenebb, fagerperikum, kystmaure og firtann. På Lista og Jæren finnes det fortsatt en meget spesiell lyngheitype: lynghei som er et suksesjonstrinn mellom marehalmdyne og skog. De domineres av røsslyng, krekling, krypvier, marehalm og sandstarr.

Kystlyngheiene i vest dvs. fra Rogaland til Møre og Romsdal, har størst utstrekning i vest-øst-retning og for hundre år siden gikk lyngheia her langt inn i fjordene. I dag dominerer imidlertid lyngheia først og fremst de ytterste øyene og de ytre fjordstrøkene. Her finnes arter med høye krav til fuktighet og lang vekstsesong. Klokkelygng, som vokser i fuktigere områder enn røsslyng, er vanlig her, og purpurlyng (NT, nær truet, på Norsk Rødlista, Kålås et al. 2010), som er frostømfintlig, finnes i en smal stripe ytterst på kysten til Sunnmøre. En rekke arter med vestlig utbredelse i Norge har lyngheia her som sitt viktigste habitat, for eksempel vestlandsvikke, lyngøyentrøst, fagerperikum, heiblåfjær og kystmyrklegg. Artsmangfoldet synker fra vest mot øst på grunn av at de klart vestlige artene faller ut.

I nord dvs. fra Trøndelag til Nordland, dominerer fukthei på grunn av mye nedbør og lav temperatur. Torvdybden kan være flere desimeter og overgangen mot myr er glidende. Krekling blir et stadig vanligere innslag nordover og kan bli mer dominerende enn røsslyngen. Siden den har lavere beiteverdi kan det skape problemer i områder med vinterbeiting. Slåttestarr og torvull er også vanlig. Fra Sunnmøre og nordover minker innslaget av vestlige arter, mens innslaget av nordlige arter og fjellarter øker, som for eksempel dvergbjørk, rygebær og molte. Tørrhei kan forekomme i sørhellinger og på arealer med skrint jordsmonn. Her øker andelen av urter og gras som tepperot, engkvein og rødsvingel, og melbær er et karakteristisk innslag. Den norske kysten domineres av fattige bergarter, men nordover finnes det innslag av kalkrike bergarter som gir rik hei med innslag av kalkkrevende arter som flekkmure, blåstarr, reinrose, vill-lin, fjellfrøstjerne og orkideer. Også på skjellsand kan det utvikles slik rik hei.

Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle kystlyngheier

Skjøtsel

Kystlyngheiene er skapt ved rydding av skog, lyngsviing, beiting og lyngslått. De har utviklet seg gjennom gjensidig påvirkning mellom lynghei og beiting, først og fremst med gammel norsk sau, men også med geit og sommerbeiting med storfe. Helårsbeite med gammel norsk sau sees som den viktigste driftsmåten for å ta vare på kystlynghei. Ved innsiktsfull drift kan en også skjømte kystlynghei ved beiting med spælsau, norsk kvit sau eller andre saueraser fra tidlig vår til sein høst, og tidvis vinterbeiting kombinert med tilleggsføring når forholdene tilsier det. Storfe som kviger, sinkyr (kyr i tørrperioden), ammekyr med kalv samt kastrater kan beite i kystlynghei om sommeren når det inngår strandeng eller andre arealer med gras- og halvgras i tilstrekkelig omfang i beiteområdet som helhet.

Lyngsviing er avgjørende både for opprettholdelse av ønsket artsinnhold i lyngheiene og det biologiske mangfoldet, og for sikring av godt og tilstrekkelig beitegrunnlag. Det er derfor viktig å planlegge lyngsviingen for flere år framover slik at man til enhver tid har den mosaikk av grasarealer og lyngarealer av forskjellig alder som er ønskelig. Det er best både for sauene og vegetasjonen om avsviingsområdene ikke er for store. Med store avsviingsområder minker det biologiske mangfoldet og sauene får vanskeligere for å finne godt fôr i tilstrekkelige mengder til enhver tid. For lammenes tilvekst er det spesielt viktig at det finnes lett tilgjengelige grasarealer fra våren og utover sommeren. Lyngsviingsarbeidet blir imidlertid mer arbeidskrevende når avsviingsarealene er små, så det gjelder å finne en passe balanse. I denne sammenheng er det viktig å kunne vurdere og bestemme hvor lang tid det skal gå mellom hver gang man svir av samme område, dvs. hvilken rotasjonsperiode lyngheivegetasjonen skal ha. Utviklingen av røsslyngplanten går gjennom flere faser, fra pionerfase til byggefase og videre til moden fase. Fôrproduksjonen er høyest i tidlig byggefase. Når lyngen

begynner å bli gammel ("moden"), dvs. vanligvis når den har blitt 20-30 cm høy, brenner man på nytt. Hvor lang tid det tar varierer med klima, lokale vokseforhold og beitetrykk, men man regner med 8-20 år. Siden utviklingen av røsslyngen kan variere så mye, er det viktig at man lager individuelle skjøtselsplaner som tar hensyn både til røsslyngens evne til å regenerere, røsslyngens tilveksthastighet og en vurdering av problemarter som kan komme inn etter sviing.

Selve avsviingsarbeidet må også planlegges nøye med hensyn til hvor ilden skal starte og avsluttes. Myr- og vannkanter kan være naturlige avslutningslinjer, men det hender at man må lage branngater (5-6 m) for å sikre en god avslutning. Ved planleggingen av avsviingen må man også ta hensyn til fugl, kulturminner, landskapsestetikk og eventuelle erosjonsproblemer. Man må sørge for å ha brannslukkingsutstyr tilgjengelig og man må varsle brannvesenet på forhånd. Naboer bør også varsles. Det er viktig å være mange nok for å sikre at man kan styre brannen. Brenning må bare gjennomføres under gunstige værforhold og når det er tele eller fuktig jord, dvs. i perioden fra sein høst til tidlig vår. Hvis man ikke selv har erfaring med lyngsviing, bør man skaffe profesjonell hjelp, i hvert fall første gangen.

Restaurering

I gammel lynchhei, dvs. lynchhei som ikke har vært brent på lenge, kan det være et kraftig oppslag av busker og trær. Hvis lynchheia skal tas i bruk igjen bør dette ryddes før man brenner på nytt. Noe bjørk, rogn og ulike vierarter bør imidlertid settes igjen fordi det kan være viktig "tilskuddsfôr" for sauene. I gammel lynchhei er det mer mose og lav i bunnsjiktet enn i lynchhei som har vært i kontinuerlig drift. Det kan forårsake seinere regenerering av vegetasjonen etter sviing. I tillegg kan gammel lynch ha vanskeligere for å sette rotskudd, noe som også forsinker regenereringen. Selv om regenereringen i gammel røsslyng går seint etter første sviing, kan det gå fortere ved ny sviing. Det beste resultatet oppnås imidlertid i områder som ikke er for gjengrodde.

Beiting og dyrevelferd

Ved vurdering av områder med kystlynchhei med omsyn til egnethet og kvalitet som beite, må forhold som vegetasjon, mengde og kvalitet av beiteplanter, tilgang på vann, mulighet for å søke ly/skygge m.m. vurderes. Tilgjengelighet med tanke på tilsyn skal også vurderes. Det stilles krav om at det er tilstrekkelig beitegrøde til at dyrenes behov for energi, protein og mineraler dekkes både med hensyn til vedlikeholdsfôr og tilvekst, og at antall dyr i ulike deler av beitesesongen tilpasses beitegrunnet.

Gammelnorsk sau (ofte kalt villsau) er en hardfør, lett sau som er tilpasset utegangerdrift i store deler av året, eller hele året der og når det er vilkår for det. Krav til beitekvalitet er gjeldende ved hold av gammelnorsk sau og utegangerdrift. Driften skal være tuftet på et opplegg som sikrer god dyrevelferd. Driftsformen helårs utegangerdrift krever godkjenning fra Mattilsynet, og det forutsetter driftsopplegg og tilsyn som tar høyde for situasjoner med behov for tilleggsfôring og ly/enkelt dyrerom.

Ved kombinasjon av område med milde vintre, tilstrekkelig areal og velkjøttet beite med kystlynchhei greier gimrer og voksne sauer av gammelnorsk sau seg vanligvis tilfredsstillende gjennom vinteren. Om nødvendig må tilslipp av vær ordnes slik at lamming om våren ikke starter før beitegraset er kommet i vekst slik at sauene finner næringsrikt fôr til produksjon av melk. Kommer det tungt snøfall som blir liggende, og som gjør det vanskelig for sauene å få tak i tilstrekkelig fôr, må en straks sette inn tiltak med tilleggsfôring og om nødvendig hente dyrene i hus og/eller innhegning med ly for nødvendig oppfølging. Vinterbeite til utegangersau må ha tilstrekkelig med lynchhei av god kvalitet. Unge skudd av røsslyng er viktigste vinterbeiteplanta, men tilgang på starr og gras som de finner innimellom m.m. er betydningsfullt for det samlede næringsopptaket om vinteren. Innholdet av protein i fôret er gjerne noe knapt. Gammelnorsk sau kan i noen grad tære litt på kroppsreserver gjennom vinteren, uten at dette er kritisk. Dyrene må da ha fått bygd opp kroppsreserver gjennom sommer, høst og førjulsvinter.

Tilveksten på lam og søyer av gammelnorsk sau ved helårs utegangerdrift i kystlynghei på Vestlandet og Sør-Trøndelag er undersøkt i et forskningsprosjekt. Tilveksten på lammene var høyere i flere av de undersøkte lokalitetene i Trøndelag enn i Hordaland og Sogn og Fjordane. Det kan være flere grunner til dette, bl.a. har god tilgang på grasområder stor betydning for lammenes tilvekst, men også berggrunn og jordsmonn er faktorer som spiller inn. I noen av lokalitetene på Vestlandet ble det gjort undersøkelser der en så på tilveksten både hos lam og sauer i mer oppdelte perioder. Disse registreringene viste at det var liten tilvekst på lam fra sist i august til først i oktober, men at tilveksten på gimrer og søyer var tilfredsstillende og at disse bedret holdet utover høsten.

I Vestlandsfylkene Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal er situasjonen at en god del av villsaualammene fra kystlynghei ikke har nådd tilfredsstillende slaktevekt, kjøttsetting og fettinnhold ved tidspunktet for høstslakting. Disse lammene som ikke er slaktemodne må overvintres på en måte som sikrer tilstrekkelig fôrtilgang og god dyrevelferd. Små sauelam må ikke gå sammen med vær slik at de kan bli paret, da drektighet krever svært mye og setter individet tilbake i utvikling, og kan være i strid med kravet om godt dyrehold. Produksjonsmessig er det heller ikke noen god løsning at utegangersau lammer årsgamle, da en lett kan komme inn i en vond sirkel med seinere lamming og dermed små lam om høsten.

Vanlig norsk kvit sau og andre norske langhalet raser med regional utvikling og tilpassing (steigar, cheviot, ryggja), spælsau og eventuelt andre saueraser kan også beite i kystlynghei lenge utover høsten der det er vilkår for det, og i deler av vinteren når det blir kombinert med innefôring som sikrer dyra tilstrekkelig med energi og protein. Driftsmåten som kombinerer utegangerdrift og innefôring er lite brukt i dag sammenlignet med tidligere, men er fortsatt i bruk m.a. i området ved Lindesnes i Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og enkelte steder videre nordover langs kysten.

Beiting med de langhala sauerasene eller spælsau i kystlynghei gjennom sommeren vil ofte gi mindre tilvekst på lamma enn annet utmarks- eller fjellbeite. Mengdeinnslaget av gras og urter er viktig, det gjelder å få en god start på tilveksten hos lamma fra våren av, og at tilveksten ikke stagnerer og blir for lav når en kommer utover sommeren og seinsommeren. Ved større innslag av strandeng i tilknytting til kystlynghei, kan beitet være tilfredsstillende som sommerbeite både til tyngre saueraser og stedvis til storfe (sinkyr, kviger, kastrater, ammekyr). Naturtypen strandeng er det generelt mer av på deler av Trøndelagskysten og særlig i Nordland (Helgelandskysten) enn hva som er tilfelle på Vestlandet.

For mer utfyllende om skjøtsel, restaurering og hevd, se:

Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker som finnes på DNs hjemmesider: <http://www.dirnat.no/content/1916/>

Annen aktuell litteratur

- Haaland, S. 2002. Fem tusen år med flammer; det europeiske lynchheilandskapet. Vigmostad & Bjørke.
- Kaland, P.E. & Vandvik, V. 1998. Kystlynghei. S. 50-60 i: Framstad, E. & Lid, I.B. (red.) Jordbrukets kulturlandskap, Universitetsforlaget, Oslo.
- Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.
- Nilsen, L.S. (red.) 2009. Naturen. Populærvitenskapelig tidsskrift. 2009-2: 66-128. Spesialnummer om kystlynghei i Norge.

B. Spesiell del: Sør-Reløya, Lille og Store Lyngøya - kystlynghei

SØKBARE EGENSKAPER

*Navn på lokaliteten Reløya		*Kommune Lurøy		*Områdenr. 1834/10066			
ID i Naturbase BN00014082 & KF00000507		*Registrert i felt av: Kvalvik, M.S., Carlsen, T.H. og Dyrhaug, M.		*Dato: 3.7.2012			
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige) -				Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:			
*Hovednaturtype:		% andel		Utforminger:		% andel	
Kystlynghei – D07		85 %		Kalkfattig kysthei – D0707		75 %	
				Kalkfattig kystfukthei – D0708		10 %	
*Verdi (A, B, C): A		Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.)					
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)							
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):		Vegetasjonstyper:	
< 20 m	X	God	X	Slått		Torvtekt	Tørr lynghei – H1 (D0701) Fuktig lynghei – H3 (D0703) Tørr gras-urterik hei – H2 (D0702) Fattig tuemyr – K2 Fattig fastmattemyr – K3 Vannvegetasjon – P
20 – 50 m		Svak		Beite	X	Brenning	
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell	
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling			
		Dårlig		Lauving			

OMRÅDEBESKRIVELSE

INNLEDNING

Reløya ble befart den 3. juli 2012 i forbindelse med tilskuddsordningen for utvalgte naturtyper og gjennom dette utarbeidelse av skjøtselsplan. Ved befaring ble naturtyper og vegetasjonstyper kartlagt. Sammen med beitebruker ble det fokusert på drift, behov og kapasitet samt tilstandsvurdering i forhold til utarbeidelse av skjøtselsplan. Behov og kapasitet for lyngbrenning ble også vurdert. Tidligere registreringer på Reløya har utelukkende konsentrert seg om strandenger, gammel slåttemyr og naturbeitemark (Ofte et al. 2003, og Elven et al. 1998). Planen for Reløya er en av flere skjøtselsplaner som beskriver driften for samme beitebruker/grunneier, i lag med skjøtselsplaner for Nordsolvær (Kvalvik et al., 2012a) og Spjutøya (Kvalvik et al., 2012b). Disse skjøtselsplanene må ses i sammenheng for å få en komplett oversikt over drifta.

BELIGGENHET OG NATURGRUNNLAG

Reløya ligger rett øst for Nordsolvær, ikke langt fra tettstedet Sleneset. Lokaliteten omfatter hele den sørlige delen av Reløya og avgrenses her nordover mot en strandeng samt to øyer vest om Reløya, Store Lyngøya og Lille Lyngøya. Disse to er landfaste med Reløya ved fjære sjø. Berggrunnen i området består av granitt.

NATURTYPER, UTFORMINGER OG VEGETASJONSTYPER

Aktuell lokalitet består hovedsakelig av fattig, tørr lynghei, i mosaikk med noe fuktig lynghei. Den tørre kystlyngheiutformingen dominerer i hele lokaliteten, men først og fremst på den sørlige delen av Reløya og på Lille og Store Lyngøya. I den nordøstlige delen av lokaliteten har lyngheia et noe mer mosaikkartet preg der den tørre vegetasjonstypen enkelte steder brytes opp av fuktigere lynghei. På enkelte mer fuktigere områder nordøst i lokaliteten finnes også mindre blokkebær- og bjønnskjegg-utforminger. På Store Lyngøya finnes det lengst i vest en mer heigråmose-preget utforming, men ellers er både Store Lyngøya og Lille Lyngøya av samme tørre lyngheitype som dominerer i øvrige områder i lokaliteten.

I midten av lokaliteten på Reløya strekker seg en avlang myr i nordøstlig-sørvestlig retning. Den nordlige delen av myra har tuemyr-preg, mens i den sørlige delen er det fattig fastmattemyr. Myra er inkludert i lokaliteten, da en avgrensing av denne har lite praktisk betydning for skjøtselen. Dette gjelder også flere vann i lokaliteten, først og fremst på Reløya, men også noe på Store Lyngøya. Disse er stort sett vegetasjonsløse og uten naturtypeverdi.

ARTSMANGFOLD:

I den tørre lyngheia finner vi mye røsslyng, sammen med noe krekling. Lyngheia er ganske artsfattig og typisk for berggrunnen granitt. I tillegg til røsslyng og krekling finnes her torvmyrull, slåttestarr, molte, trådsiv, skrubbær, engfrytle, tettegras og rypebær.

I myra midt i lokaliteten på Reløya finnes tørrere tuer som domineres av røsslyng, torvmyrull og krekling. Omkring disse er det fuktigere områder med duskmyrull, myrhatt, skrubbær, slåttestarr og tettegras. I den sørlige delen av myra dominerer slåttestarr og myrhatt. Her finnes også hanekam, myrklegg, bukkeblad, samt torvmyrull langs kantene.

Et interessant funn i et nokså skjermet vann nordøst i lokaliteten er fjæresivaks, noe som en ellers bare finner i brakkvann. Trolig har den store stormfloden vinteren 2011 ført med seg saltvann langt opp på øya og påvirket mange typer av økosystem.

Einer, lauvoppslag og andre gjengroingsarter mangler helt i lokaliteten.

Under kartleggingen i 2012 ble det registrert flere bloddråpesvermere (*Zygaena* sp.), samt liten gulløper (*Carabus nitens*) på Reløya. Den sistnevnte er klassifisert som NT, nær truet, på Norsk Rødliste 2010 (Kålås et al. 2010). Gulløperen er tilknyttet tørre og fuktige lyngheier mot myr, men har minket de seneste årene grunnet intensivering eller brakklegging av kulturmarker (Kålås et al. 2010).

Hubro (EN, sterkt truet, Kålås et al. 2010) og havørn er også nokså vanlig å se i området, og disse bruker lokaliteten som leveområde. Solværrøyan er for øvrig et av de viktigste hekkeområder for hubro i Norge (Shimmings 2005).

BRUK, TILSTAND OG PÅVIRKNING:

Rundt århundreskiftet 1800-1900 var det to gårder på Reløya, men noen tiår etter var det kun en gård igjen. Historisk har det vært mest storfe på Reløya, men dette mest på innmarka. Før øya ble fraflyttet i 1962 fungerte den aktuelle lokaliteten som utmark, og her vinterbeitet 5-6 sau. På sommeren ble disse flyttet til Slettholmen, ei lita øy rett vest om Reløya som er landfast med Reløya ved fjære sjø. På innmarka beitet opp til åtte kyr og en hest på 1950-tallet.

På 1980-tallet var det sporadisk beite på Reløya. Dagens beitebruker startet på alvor i 1991 med opp til 30 gammelnorske sauer. Kartlegging av Often et al. (2003) utført i 1993 beskriver beitetrykket som hardt. Etter noen år med dette antallet ble antall dyr justert ned til 18-20 voksne individer. Beitebruker ønsker ikke å endre dagens besetning. I tillegg til en gammel jordkjeller er det satt opp et leskur som utegangersauene kan nytte.

FREMMEDE ARTER:

Ikke registrert.

KULTURMINNER:

I lokaliteten finnes gamle ærfuglhus i stein samt flere rester av torvuttak. I tilknyttede areal på Reløya finnes også hustuffer og en stor jordkjeller.

SKJØTSEL OG HENSYN:

Fortsatt helårsbeite med utegangersau er det beste for denne lokalitet. Reløya er ei fin øy for både vinter- og sommerbeite. På Reløya er det ung røsslyng, og gjengroing er ikke et problem. På sørspissen av Reløya er marka noe slitt og berg stikker opp i dagen, men ellers er det ikke slitasje tross godt beitetrykk. Ved befaring i 2012 fremstår det som om grunneier har akkurat passe besetningsantall for vegetasjonsgrunnlaget på Reløya.

Ved befaring i 2012 ble det sammen med grunneier utpekt et areal egnet for sviing. Dette er avgrenset på kart i Figur 1. Her vokser mye gammel røsslyng og terrenget er bratt, noe som gjør det enkelt å få vegetasjonen til å ta fyr. Flammene vil stoppe opp naturlig da de når toppen av kanten. Se for øvrig Retningslinjer for sviing i Vedlegg 4.

På Store Lyngøya finnes det også ønske om å svi fra grunneier sin side. Her er vegetasjonen nokså kort hvilket kan gjøre det utfordrende å få vegetasjonen å ta fyr, i tillegg til at røsslyngen er ung. Sviing kan imidlertid testes for å forsøke å få bort noe av kreklingen, en plante som beitedyr ikke spiser grunnet den sterke giften kreklingbladene inneholder. Kunnskapsgrunnlaget om revevegetering etter sviing i kreklingdominert heivegetasjon er noe begrenset, men det finnes opplysninger om at sviingsareal hovedsakelig revevegeteres av røsslyng (Buer 2011). For å få fyr kan man velge enkelte plasser med helning som er enklere å svi.

Strandområdene tilknyttet lokaliteten er mye brukte friluftsområder. Grunneier opplever problemer med løse hunder som besøkere har med seg da disse skremmer sauene.

DEL AV HELHETLIG LANDSKAP:

Lokaliteten inngår i et helhetlig landskap med kulturminner, strandeng og naturbeitemark. Reløya er en del av driften som drives på flere øyer i området, alle med et velskjøttet kulturlandskap. På Reløya finnes store sammenhengende røsslyngarealer.

VERDIBEGRUNNELSE:

Lokaliteten er vurdert som A, svært viktig. Reløya er uvanlig i øygarden med sin homogene sammensetning av røsslyngrike vegetasjonstyper, noe som er svært spesielt i en nordnorsk sammenheng. Lokaliteten er av middels størrelse, men røsslyngen er i god hevd og foruten noe krekling er gjengroingsarter ikke tilstede. Grunneier er engasjert og driftig, og det er potensiale for å få i gang kontinuerlig sviing som skjøtselsmetode i tillegg til helårsbeiting med utegangersau. Hubrobstanden (EN, sterkt truet, Kålås et al. 2010) i området er også viktig for verdisettinga, samt funn av den rødlistede billen liten gullløper (NT, nær truet, Kålås et al. 2010).

B. Spesiell del: Reløya - strandeng

SØKBARE EGENSKAPER							
*Navn på lokaliteten Reløya - strandeng				*Kommune Lurøy		*Områdenr. 1834/10068	
ID i Naturbase BN00014082 & KF00000507		*Registrert i felt av: Kvalvik, M.S., Carlsen, T.H. og Dyrhaug, M.				*Dato: 3.7.2012	
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige) Elven, R. et al. 1998. Botaniske verdier på havstrender i Nordland, B Beskrivelser for regionene Nord-Helgeland og Salten. Økoforsk rapport 2B: 1988. Ofte, A.. et al. 2003. Rapport fra registreringer i kulturlandskap i Nordland 1992-1995. Redigert av Fylkesmannen i Nordland.						Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:	
*Hovednaturtype:			% andel		Utforminger:		% andel
Strandeng og strandsump – G05			100 %		Strandeng som hevdes med beite - G0503		100 %
*Verdi (A, B, C): A			Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.)				
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)							
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):			Vegetasjonstyper:
< 20 m	X	God	X	Slått		Torvtekt	Nedre og midtre salteng – U4 Øvre salteng – U5
20 – 50 m		Svak		Beite	X	Brenning	
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell	
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling			
		Dårlig		Lauving			
OMRÅDEBESKRIVELSE							
INNLEDNING							
<p>Reløya ble befart den 3. juli 2012 i forbindelse med utarbeidelse av skjøtselsplan. Ved befaring ble naturtyper og vegetasjonstyper kartlagt. Sammen med beitebruker ble det fokusert på drift, behov og kapasitet samt tilstandsvurdering i forhold til utarbeidelse av skjøtselsplan. Tidligere registreringer (Ofte et al. 2003, og Elven et al. 1998) beskriver generelle karakteristika for lokaliteten og Reløya generelt. Denne beskrivelse supplerer de nevnte undersøkelsene med artsinfo og spesifisering av utforminger/vegetasjonstyper.</p>							
BELIGGENHET OG NATURGRUNNLAG							
<p>Reløya ligger rett øst for Nordsolvær, ikke langt fra tettstedet Sleneset. Lokaliteten omfatter et strandengkompleks som deler den nordlige delen av Reløya, gammel innmark, med den sørlige, gammel utmark. Lokaliteten avgrenses av naturbeitemark i nord og av stort lyngheiområde i sør. Berggrunnen i området består av granitt.</p>							

NATURTYPER, UTFORMINGER OG VEGETASJONSTYPER

Naturtype er strandeng og strandsump (G05), og utforming er strandeng som hevdes med beite (G0503). Den nordlige delen av lokaliteten viser fine soneringer i saltenga øst i lokaliteten. Innenfor denne ligger en saltpanne og bak denne finner vi erosjonspåvirkede ettårige arter. Kanalen i vest er påvirket av jevnlig oversvømmelse og her er artsutvalget noe fattigere. Hele området er en mosaikk av vegetasjonstypene nedre og midtre salteng (U4) og øvre salteng (U5).

Dette er den største strandenga på Reløya. Elven (1988) beskriver «*flere områder med velutviklet strandvegetasjon*» på Reløya. Strandengene ble imidlertid ikke prioritert under kartlegginga i 2012. Ved fremtidige undersøkelser er det potensiale for å avgrense flere strandenger som verdifulle naturtyper.

ARTSMANGFOLD:

Artsmangfoldet i strandengvegetasjonen øst i lokaliteten er relativt høyt, berggrunnen tatt i betraktning. Her dominerer saltsiv, strandkryp, strandkjempe og rødsvingel i ytterste sonering, og gåsemure, saftstjerneblom samt gulaks og ryllik i de innerste soneringene. Litt lengre opp finner vi også ettårige arter som jordrøyk, øyentrøst sp. og foglemmegei sp. Kanalen som flør over i vest domineres også av rødsvingel og gåsemure.

BRUK, TILSTAND OG PÅVIRKNING:

Rundt århundreskiftet 1800-1900 var det to gårder på Reløya, og noen årtier etter dette var det kun en gård igjen frem til fraflytting på 1960-tallet. Aktuell lokalitet deler den gamle innmarka og utmarka, og er plassert mellom kystlyngheiområder og naturbeitemark. På innmarka beitet åtte kyr og en hest på 1950-tallet. I utmarka vinterbeitet 5-6 sau. Om sommeren ble sauene flyttet til Slettholmen, en lita øy rett vest om Reløya. På 1980-tallet var det sporadisk beite på Reløya. Dagens beitebruker startet på alvor i 1991 med opp til 30 gammelnorske sauer. Kartlegging av Often et al (2003) utført i 1993 beskriver beitetrykket som hardt. Etter noen år med dette antallet ble antall dyr justert ned til 18-20 voksne individer. Beitebruker ønsker ikke å endre dagens besetning. I tillegg til en gammel jordkjeller er det satt opp et leskur som utegangersauene kan nytte.

FREMMEDE ARTER:

Ingen registrerte.

KULTURMINNER:

Ingen registrerte, men i tilgrensede lokaliteter finnes spor av gamle tufter, en stor jordkjeller, torvuttakk og gamle steinhus til ærfugl.

SKJØTSEL OG HENSYN:

Lokaliteten bør bevares og skjøttes slik som i dag med fortsatt helårsbeiting med utegangersau. Det er viktig å unngå inngrep i form av dreneringer eller utfyllinger.

DEL AV HELHETLIG LANDSKAP:

Lokaliteten er del av et større kulturlandskap med kystlynghei, naturbeitemark og etablerte sanddyner, som alle skjøttes på samme måte med helårsbeiting av utegangersau.

VERDIBEGRUNNELSE:

Lokaliteten er vurdert til verdi A, svært viktig. Tilstanden er god med ubetydelig slitasje. Her er ikke forurensing og lokaliteten er ikke påvirket av fremmede arter. Lokaliteten er nokså stor med sine ca. 13 daa. Ved verdisetting må lokaliteten ses i sammenheng med de andre lokalitetene på Reløya (kystlynghei i sør og naturbeitemark i nord).

B. Spesiell del: Reløya - naturbeitemark

SØKBARE EGENSKAPER									
*Navn på lokaliteten Reløya - naturbeitemark					*Kommune Lurøy			*Områdenr. 1834/10069	
ID i Naturbase BN00014082 & KF00000507			*Registrert i felt av: Kvalvik, M.S., Carlsen, T.H. og Dyrhaug, M.				*Dato: 3.7.2012		
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige) Ofte, A.. et al. 2003. Rapport fra registreringer I kulturlandskap i Nordland 1992-1995. Redigert av Fylkesmannen i Nordland.							Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:		
*Hovednaturtype:			% andel		Utforminger:			% andel	
Naturbeitemark – D04			90 %		Beiterye – D0426			90 %	
Tilleggsnaturtyper:									
*Verdi (A, B, C): B			Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.)						
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)									
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):			Vegetasjonstyper:		
< 20 m	X	God	X	Slått		Torvtekt	Frisk fattigeng – G4 (D0404) Sanddynevegetasjon - W Strandeng og strandsump – U Tråkkvegetasjon – I3		
20 – 50 m		Svak		Beite	X	Brenning			
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell			
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling					
		Dårlig		Lauving					
OMRÅDEBESKRIVELSE									
INNLEDNING									
<p>Reløya ble befart 3. juli 2012 i forbindelse med utarbeidelse av skjøtselsplan. Ved befaring ble naturtyper og vegetasjonstyper kartlagt. Sammen med beitebruker ble det fokusert på drift, behov og kapasitet samt tilstandsvurdering i forhold til utarbeidelse av skjøtselsplan. Tidligere registrering av Ofte et al. (2003) beskriver de generelle karakteristika for lokaliteten og Reløya generelt. Denne beskrivelse kompletterer de nevnte undersøkelsene med artsfunn og spesifisering av utforming. Tidligere registrering beskriver også et område vest for aktuell lokalitet som slåttevær (Ofte et al. 2003). Trolig ble myra slått som mange andre myrer for hundre år siden, men grunnet manglende funn av typiske slåtteværindikatorer ved kartlegging i 2012 og samtale med grunneier er området definert som gammel kornåker uten naturtyperverdi.</p>									
BELIGGENHET OG NATURGRUNNLAG									
<p>Reløya ligger rett øst for Nordsolvær, ikke langt fra tettstedet Sløneset i vest. Lokaliteten avgrenses av et stort strandengkompleks i sør samt fattig lynchey i de andre retningene. Berggrunnen i området består av granitt.</p>									

NATURTYPER, UTFORMINGER OG VEGETASJONSTYPER

Lokaliteten omfatter et område som domineres av naturtypen naturbeitemark (D04), i mosaikk med noe kalksandpåvirket vegetasjon. Naturbeitemarka klassifiseres som en frisk fattigeng (G4) i småskala mosaikk mellom noe sanddynevegetasjon (W) og strandeng og strandsump (U). Midt i lokaliteten er beitemarka fin med et jevnt og homogent utseende. Ved hustuftene omtrent midt i lokaliteten er marka forstyrret med flertallet ett- og toårige arter. Vegetasjonen her er klassifisert som tråkk-vegetasjon (I3).

ARTSMANGFOLD:

Naturbeitemarka domineres av gulaks og rødsvingel, med en del ryllik, engsoleie, engrapp, smårørkvein og blåklokke. Forekomst av dunhavre og buestarr indikerer noe kalksandpåvirkning i naturbeitemarka.

Den forstyrrede vegetasjonen rundt hustuftene utgjør totalt en noe større andel av lokaliteten sammenlignet med sanddyne- og strandenginnslagene. Artene her har nok klart å spire i erosjonsfeltene grunnet våndaktivitet. Her vokser blant annet gjetertaske, hundesenep, groblad, åkersvineblom, gåsemure, øyentrøst sp., krusetistel, markrapp og pengeurt. Often et al. (2003) skriver at «det regionalt sjeldne elementet av åkerugras har plantegeografisk interesse».

BRUK, TILSTAND OG PÅVIRKNING:

Rundt århundreskiftet 1800-1900 var det to gårder på Reløya, og noen årtier etter dette var det kun en gård igjen frem til fraflytting på 1960-tallet. Aktuell lokalitet ligger rundt restene av bosetningen på innmarka. På innmarka beitet åtte kyr og en hest på 1950-tallet. På utmarka vinterbeitet for øvrig 5-6 sau. Om sommeren ble disse flyttet til Slettholmen, ei lita øy rett vest om Reløya som er landfast med Reløya ved fjære sjø. Often (2003) skriver at «enga rundt hustuftene er sannsynligvis en gammel skjellsandåker».

På 1980-tallet var det sporadisk beite på hele Reløya med omegn, og dagens beitebruker startet på alvor i 1991 med 30 gammelnorsk sau. Kartlegging av Often et al (2003) utført i 1993 beskriver beitetrykket som hardt. Etter noen år med dette antall ble antall dyr justert ned til ca. 20 voksne individer. Dette antall gjelder fortsatt og beitebruker ønsker ikke å endre dagens besetning.

FREMMEDE ARTER:

Prakthjelm står spredt i klynger mellom tuftene.

KULTURMINNER:

Hustufter og en stor jordkjeller. Ved kartlegging i 1993 ble det også registrert rester av et steingjerde (Often et al. 2003) men dette ble ikke observert ved befaring i 2012. I tilknyttede arealer finnes gamle ærfuglhus i stein og torvuttak.

SKJØTSEL OG HENSYN:

Reløya er ei egnet øy for både vinter- og sommerbeite. Engene ved hustuftene er godt nedbeitet. Fortsatt beiting med samme besetningsantall som i 2012 er anbefalt. Sauene har også tilgang til godt sommerbeite på andre plasser på Reløya samt øyene i tilknytning til Reløya. Det er ønskelig at det meste av prakthjelmen (lokalt navn: blåmunk) fjernes, men som et minne fra fortida kan en av disse klyngene få stå igjen. Nordvest for lokaliteten har grunneier tanker om å drenere for å forbedre sommerbeite. Dette området er en gammel kornåker uten naturtypeverdi, men det er ønskelig at evt. drenering gjøres med noe avstand fra aktuell lokalitet for å hindre bufferpåvirkning.

DEL AV HELHETLIG LANDSKAP:

Lokaliteten er del av et større kulturlandskap med kystklynge, strandeng og etablerte sanddyner, som alle skjøttes på samme måte med helårsbeiting av utegangersau.

VERDIBEGRUNNELSE:

Lokaliteten er vurdert til verdi B, viktig. Naturbeitemarka er stor (ca. 26 daa), i god hevd og gir et veldig homogent og flott inntrykk. Slitasje er et moderat problem, da områdene med våndaktivitet utgjør kun en mindre del av det totale arealet. Det ble ikke observert rødlistearter og prakthjelmen utgjør en trussel hvis ikke forekomstene begrenses. Ved verdisetting må lokaliteten ses i sammenheng med de andre lokalitetene på Reløya (kystlynghei og strandeng med A-verdi).

C. Skjøtselsplan

DATO skjøtselsplan: 2.11.2012	UTFORMET AV: Maja S. Kvalvik & Marit Dyrhaug		FIRMA Bioforsk Nord Tjøtta	
UTM Sone33, 0396003 7362125	Gnr/bnr. 13/1	AREAL (nåværende): 520 daa	AREAL etter evt.restaurering: -	Del av verneområde? Nei

MÅL:

Hovedmål for lokaliteten:

- Bevare kystlyngheia av utformingen kalkfattig kysthei med høy andel røsslyng i god hevd
- Holde landskapet åpent

Konkrete delmål:

- Beholde dagens artsinventar og fordeling karakteristisk for kalkfattig kystlynghei
- Forhindre etablering av lauv- og bartrær gjennom beiting og lyngsviing
- Fremmede arter som representerer høy risiko for stedegent biologisk mangfold skal være fraværende
- Arealet av kystlynghei i lokaliteten skal være på dagens nivå
- Unngå inngrep i form av dreneringer eller utfyllinger

Ev. spesifikke mål for delområde(r):

- Lyngsviing i området avgrenset på kart i Figur 1

Tilstandsmål arter:

- Bevare røsslyng i god hevd gjennom fortsatt helårsbeite med utegangersau, i tillegg til sviing der røsslyngen er gammel og forvedet. Røsslyngbestanden skal bestå av forskjellige aldersstadier, hovedsakelig i pionerfase (ca. 0-6 år) og i byggefase (ca. 6-15 år)

AKTUELLE TILTAK: Generelle tiltak: <ul style="list-style-type: none"> - Beite med gammelnorsk sau, gjerne helårsbeite som i dag. Beitetrykket i 2012 fremstår som akkurat passe for Reløya, men vurdering av beitetrykk (alder av røsslyng, tråkkskader) må vurderes jevnlig. - Nordvest for naturbeitemark har grunneier tanker om å drenere for å forbedre sommerbeite. Dette område er en gammel kornåker uten naturtypeverdi, men det er ønskelig at evt. drenering gjøres med noe avstand fra naturbeitemarkslokaliteten for å hindre bufferpåvirkning. 		Prioritering (år) Årlig	Ant daa og kostnad/daa totalareal 544 daa (hvorav 517 daa kystlynghei, 1,3 daa strandeng, 25,9 daa naturbeitemark)
Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle: <ul style="list-style-type: none"> - Røsslyngen er per i dag generelt i god hevd og sviing er ikke nødvendig på de fleste plasser. Sviing kan imidlertid anbefales i skråning SV hvor det finnes forholdsvis tette og sammenhengende røsslyngbestander. Aktuelt område er avgrenset på kart (Figur 1). Sviområdet kan ses på som uttesting av sviing og en sviplan for hele øya er ikke nødvendig før den lokale lyngheisyklusen er bedre kjent. Se for øvrig retningslinjer for sviing i Vedlegg 4. - Fjerning av prakthjelm (lokalt navn: blåmunk) i naturbeitemarka. Dette kan gjøres gjennom å dra opp plantene slik at så mye som mulig av rotsystemet følger med. En annen metode er å slå ned plantene med ryddesag i god tid før avblomstring. Det kan anbefales at man lar en klynge være igjen som et minne fra fortida (f.eks. klyngen avgrenset i Figur 2, Vedlegg 1). Denne bør imidlertid ikke spre seg utover dagens areal (ca. 45 m²). En kan overvåke bestanden ved å slå ned fire lett synlige pinner i kanten av klonene med prakthjelm, og følge med om bestanden sprer seg utover pinnene. 		Ved kapasitet Fra 2013 og ved behov	4,8 daa
Kommentar: God beitetilgang i sommerhalvåret er viktig for at dyra skal ha god kondisjon når vinteren kommer. Flekkvis sviing av gammel røsslyng vil ved siden av å gi et bedre vinterbeite, bedre sommerbeitet ved at urter og gras vil utgjøre en større del av plantebestanden de første årene etter sviing. Både sviing og rydding er gode tiltak for bedring av beitekvaliteten sommerstid, i stedet for grøfting og planering i verdifulle lyngheiområder.			
UTSTYRSBEHOV: Utstyr til sviing (gassbrenner, evt. brannvifter). Utstyr i forbindelse med sanking og transport. Evt. ryddesag for bekjempelse av prakthjelm.			
OPPFØLGING: Skjøtselsplanen skal evalueres innen:			
5 år Behov for registrering av spesifikke artsgrupper: -			
Tilskudd søkt år:	2012	Søkt til:	FM Nordland
Tilskudd tildelt år:	2012- utarbeidelse skjøtselsplan	Tildelt fra:	FM Nordland

Skjøtselsavtale parter:

ANSVAR:

Person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtselsplanen.

Grunneier Håvard Johann Reløy utfører tiltak på Reløya.

Fylkesmannen i Nordland v/miljøvernavdelinga har ansvaret for oppfølging og veiledning i tråd med faggrunnlag for kystlynghei.

Kilder

Buer, H. (2011). *Villsauboka*: Selja forlag.

Direktoratet for naturforvaltning. (2007). Kartlegging av naturtyper – Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13 2.utgave 2006 (oppdatert 2007).

Direktoratet for naturforvaltning. (2012). Faggrunnlag for kystlynghei. DN-rapport.

Elven, R., Alm, T., Edvardsen, H., Fjelland, M., Fredriksen, K. E. & Johansen, V. (1988). Botaniske verdier på havstrender i Nordland, B Beskrivelser for regionene Nord-Helgeland og Salten. *Økoforsk rapport 1988:2B*.

Jordal, J. B. (2012). Kystlynghei - verdisetting. (Faktaark for Kystlynghei utformet av John Bjarne Jordal, 15.02.2012).

Kvalvik, M. S. & Bär, A. (2012). Skjøtselsplan for kystlynghei - Spjutøya, Lurøy kommune, Nordland. Bioforsk Rapport 7 (156).

Kvalvik, M. S., Dyrhaug, M. & Bär, A. (2012). Skjøtselsplan for kystlynghei - Nordsolvær, Lurøy kommune, Nordland. Bioforsk Rapport 7 (151).

Kålås, J. A., Viken, Å., Henriksen, S. & Skjelseth, S. r. (2010). Norsk rødliste for arter 2010. Artsdatabanken, Norge. .

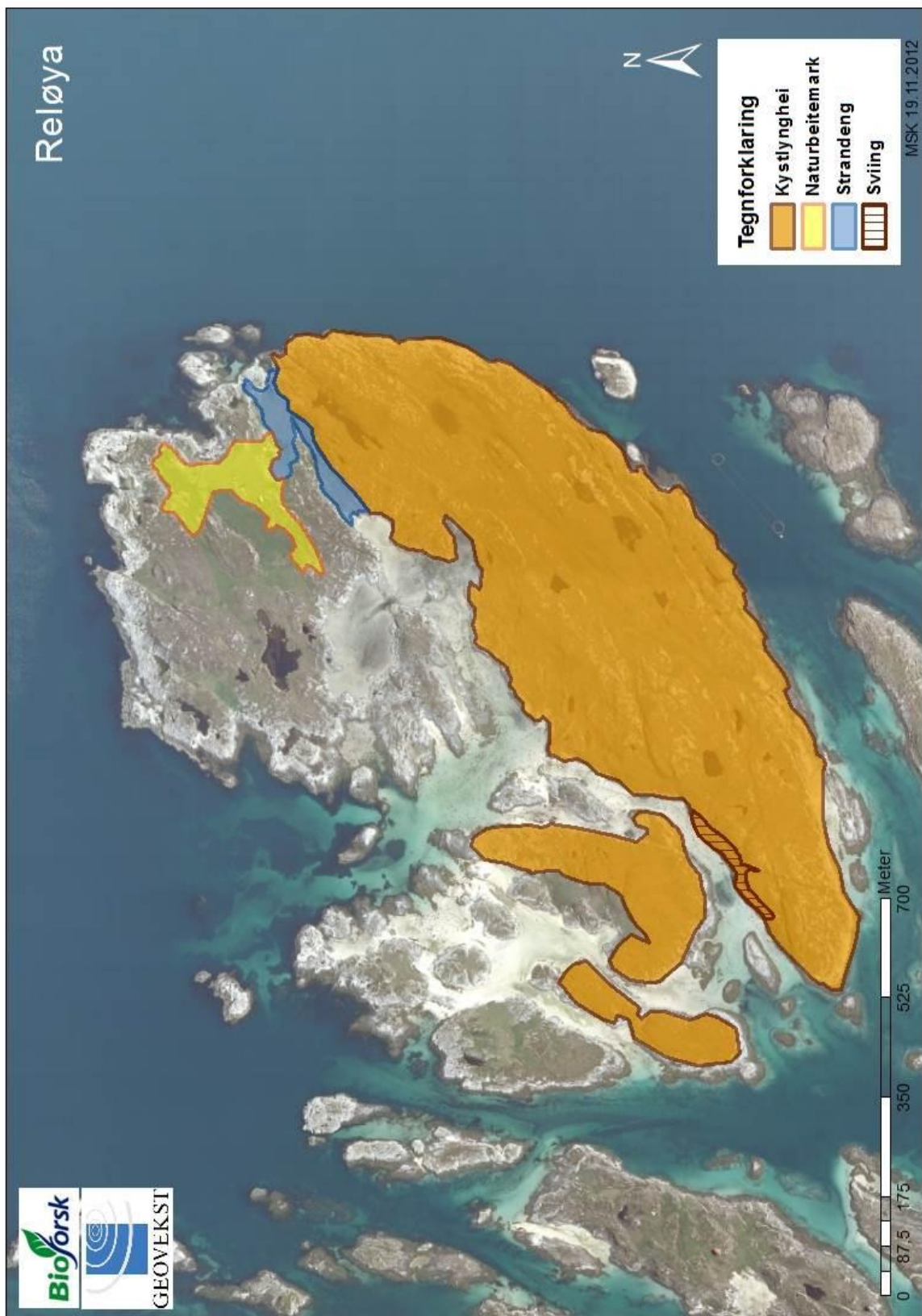
Often, A., Edvardsen, H., Vange, V. & Tverabakk, U. (2003). Verdifulle kulturlandskap i Nordland. Rapport fra registreringer i kulturlandskap i Nordland 1992-95, redigert av Fylkesmannen i Nordland 2003.

Shimmings, P. (2005). Vindmøllepark i Solværoyan/Sleneset, Lurøy kommune. Konsekvensutredning av tema dyre- og fugleliv. Rapport til Nord-Norsk Vindkraft AS. Planteforsk Tjøtta 2005. 1-142.

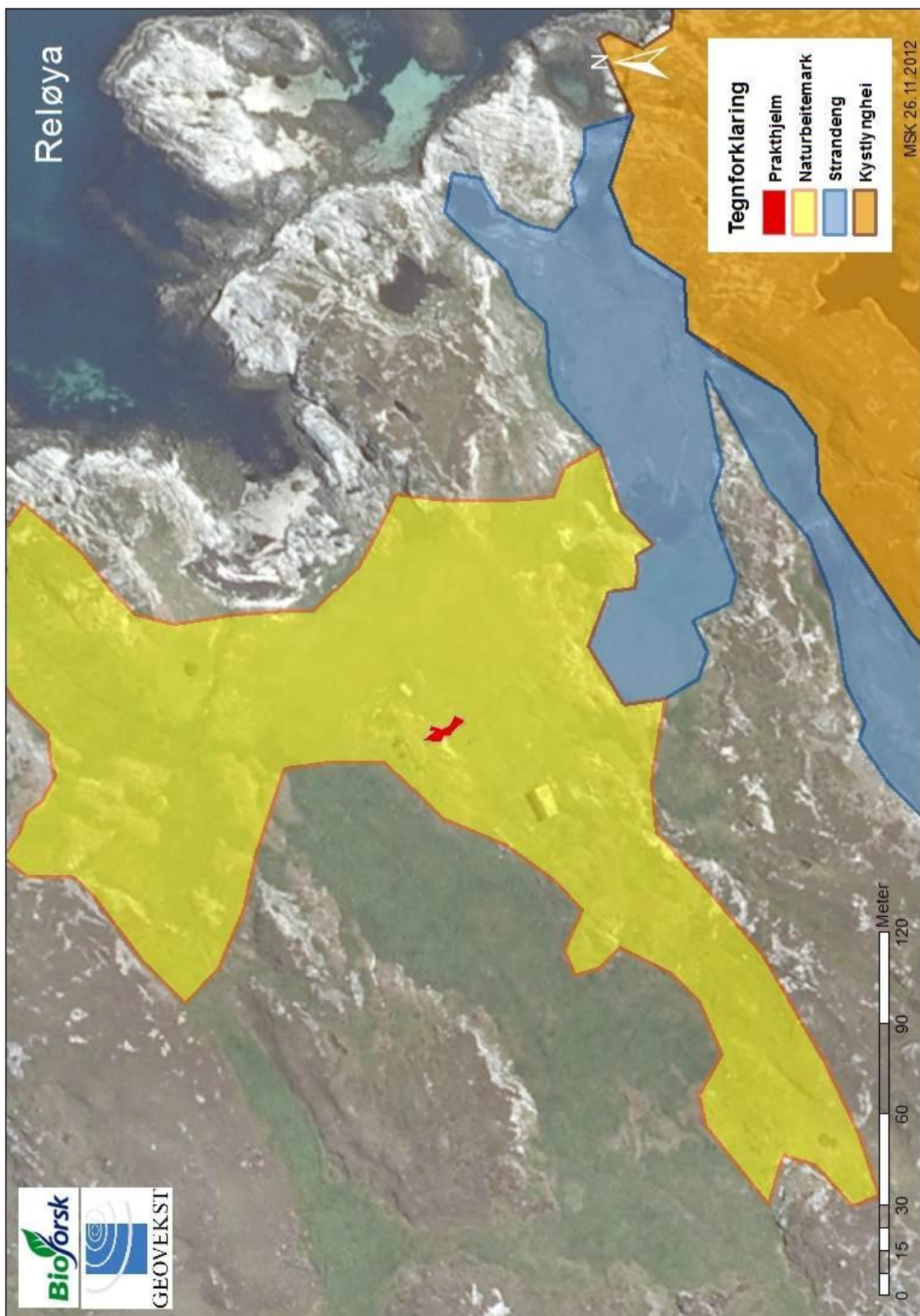
Vedlegg

VEDLEGG 1	-	Ortofoto/kart
VEDLEGG 2	-	Bilder
VEDLEGG 3	-	Artsliste
VEDLEGG 4	-	Retningslinjer for sviing

VEDLEGG 1 - Ortofoto/kart

Figur 1. Oversikt over de ulike naturtypene beskrevet i skjøtelsesplanen. Kystlyngheilokaliteten (lokalitet 1) er fordelt på de tre øyene Reløya, Lille Lyngøya og Store Lyngøya. Strandengen utgjør lokalitet 2 og naturbeitemarka lokalitet 3. Anbefalt sviområde er markert på kart.

Figur 2. Prakthjelm («blåmunke») står spredt i enkelte klynger i naturbeitemarka. Det anbefales å fjerne alle disse foruten bestanden som er markert i rødt, som får stå igjen som et minne fra fortida. Denne bør ikke spre seg utover dagens areal (ca. 45 kvadratmeter).

VEDLEGG 2 - Bilder

Bilde 1. Utsikt fra den nordlige delen i lokalitet 1 i retning sørvest. UTM 33 0396469 7362634. Foto: Marit Dyrhaug.

Bilde 2. Bilde viser noe av fattigmyra som går på langs i lokalitet 1. UTM 33 0396252 7362385. Foto Marit Dyrhaug.

Bilde 3. Utsikt fra Stor Lyngøya over potensielt sviområde på Reløya. UTM 33 0395628 7362099. Foto: Thomas H. Carlsen.

Bilde 4. Utsikt over strandenga, lokalitet 2. Bilde viser noe øvre salteng i forgrunnen, samt saltpanne og midtre og nedre salteng i bakgrunnen. UTM 33 0396425 7362833. Foto: Thomas H. Carlsen.

Bilde 5. Bilde viser den vestlige kanalen av strandeng-lokaliteten. Denne del er påvirket av jevnlig oversvømmelse og har noe fattigere artsutvalg enn den nordlige delen av lokaliteten. UTM 33 0396335 7362783. Foto: Thomas H. Carlsen.

Bilde 6. Bilde er tatt i nordlig retning og viser litt av strandenga (lokalitet 2) til høyre og naturbeitemarka (lokalitet 3) midt i bilden. UTM 33 0396397 7362764. Foto: Thomas H. Carlsen

Bilde 7. Naturbeitemarka, lokalitet 3. Bilde viser leskur og hustuft samt to biologer som studerer erosjonsfeltene med ett- og toårige arter. UTM 33 0396307 7362878. Foto: Marit Dyrhaug.

Bilde 8. Prakhjelm står spredt i klynger i naturbeitemarka. På bilde ses også en gammel plog og jordkjeller til høyre. UTM 33 0396315 7362895. Foto: Marit Dyrhaug.

VEDLEGG 3 - Artsliste

Akstusenblad
Bjønnskjegg
Blokkebær
Blåklokke
Buestarr
Bukkeblad
Dunhavre
Duskmyrull
Engfrytle
Engfrytle
Engrapp
Engsoleie
Fjøresivaks
Geitsvingel
Gjetertaske
Gulaks
Gulaks
Gullris
Gåsemure
Hanekam
Harerug
Hesterumpe
Rødsvingel
Røsslyng
Skjoldbærer
Skogstjerne
Skrubbær
Slåtestarr
Smårørkvein
Smårørkvein
Stolpestarr
Tettegras
Tiriltunge
Torvmyrull
Trådsiv
Trådtjønnaks
Tusenblad
Vanlig Arve
Vanlig Balderbrå
Vassarve
Øyentrøst sp.
Åkerforglemmegei
Åkersvineblom

Kornstarr
Krøbling
Krusetistel
Kvitkløver
Kvitkløver
Kvitmaure
Lodnerublom
Løvetann
Marikåpe ssp.
Markrapp
Mjødurt
Molte
Myrfiol
Myrhatt
Myrkløgg
Myrmaure
Nyresoleie
Pengeurt
Rundsoldogg
Ryllik
Rypebær

VEDLEGG 4 - Retningslinjer for sviing

(etter SNO-retningslinjer, gjeldende fra 2011)

Før brenning

- Det er kommunen som er myndighet vedr. åpen brenning. Åpen brenning er bare tillatt dersom kommunen har åpnet opp for dette gjennom «forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner». Sjekk om kommunen har åpnet opp for dette. I motsatt fall må det søkes dispensasjon for forbudet.
- Stedlig politi skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Brannvesenet skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Naboer og grunneiere skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Ha en plan for hvordan brannen kan slukkes
- Planlegg godt hvor det skal brennes – en mosaikkstruktur mellom brente og ubrente flater er å foretrekke. Sviing i lynghei bør skje i mosaikk med flater på maks 10 dekar for å få best mulig variasjon. Finnes det naturlige avslutningslinjer (som stier, myrkanter eller tjern) eller må det brennes branngater? Ei branngate bør ha en bredde på 5-6 meter.
- Brenn alltid mens jorda er fuktig eller det er tele i jorda (seint høst til tidlig vår fram til senest 15. april). Senere må man søke spesielt om tillatelse.
- Det bør vises særlig aktsomhet ved sviing på tynt jordsmonn av hensyn til fare for erosjon og skader på fjell.
- Busker av vanlige treslag på over en meter skal kappes og fjernes før eller etter sviing i områder som er viktig for beiting, biologisk mangfold eller friluftsliv.
- Ta hensyn til fugl. Brenning skal skje før hekketiden.
- Ta hensyn til fornminner og kulturminner. For å bevare kulturminner skal det ikke brennes helt inntil disse. Dette skjer for eksempel ved at det finryddes en sone på bakken på 1-3 meter rundt kulturminner før brenning.

Under brenning

- Brenn bare under gunstige værforhold; laber bris er passe vindstyrke
- Vanligvis brenner man med vinden.
- Ha godt mannskap og slukkeutstyr (brannvifter, spader med lang skaft, snøskuffer etc.)
- Brannen kan startes med en propanblåselampe. Det er en fordel å tenne på flere steder slik at det danner seg en brannfront.
- Ved slukking; vær bak flammene og slukk brannen fra kilden. Slukk brannen på bakketoppen. Da mister flammene noe av kraften og er lettere å slukke.
- Bruk arbeidsklær av bomull eller ull, kraftige støvler, lue og arbeidshansker.

Etter brenning

- Gå aldri fra et område hvor det fortsatt kommer røyk. Forsikre deg om at brannen er godt slukket.
- Ha beredskap ved behov for etterslukking.
- Få inn på kart hvilke områder som er brent og når de er brent.
- Stedlig politi skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet.
- Brannvesenet skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet.
- Naboer og grunneiere skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet.
- Svidde felt bør sjekkes for uønsket oppslag av fremmede og problematiske arter og trær 2-4 år etter sviing; evt. oppslag ryddes.

Spesielle hensyn for Reløya

Siden området har ikke blitt svidd før/i nyere tid må man samle erfaring i de første årene om

- Hvordan sviing fungerer, f.eks. hvor det er skrint kan det være vanskelig å sette fyr på og at flammene går videre og ikke slukner med en gang
- Hvor fort regenererer seg røsslyng og annen vegetasjon etter brannen
- Hvor ofte man bør svi samme delflate. Dette er avhengig av røsslyngens evne til å regenerere, røsslyngens tilveksthastighet og en vurdering av problemarter som kan komme inn etter sviing. Antatt syklus ligger mellom hvert 10. og 15. år.
- Etter første vellykket forsøk mulig å svi også to mindre delområder samme året når værforholdene er gunstige.